

**ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ВИКОНАННЯМ КОШТОРИСУ
БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ, ВИЗНАЧЕННЯ ОСНОВНИХ ЕТАПІВ**

Анотація

Досліджено особливості фінансового контролю за виконанням кошторису бюджетної установи та визначено основні його етапи. Досліджені етапи дають змогу отримати: найбільш об'єктивний результат перевірки за більш короткий термін; досліджувати первинні документи та матеріали ретельніше, що може призвести до поліпшення якісних показників проведених, реалізованих інспектувань; виявляти приховані та невикористані резерви. Визначено особливості фінансового контролю за виконанням кошторису бюджетної установи на сучасному етапі розвитку контрольно-ревізійної діяльності в державі.

Ключові слова: бюджетна установа, кошторис, фінансовий контроль виконання кошторису бюджетної установи.

А.В. Даценко, к.э.н., Т.В. Полихун,

Винницкий торгово-экономический институт КНТЭУ, г. Винница

**ФИНАНСОВЫЙ КОНТРОЛЬ ЗА ИСПОЛНЕНИЕМ СМЕТЫ БЮДЖЕТНЫХ
УЧРЕЖДЕНИЙ, ОПРЕДЕЛЕНИЕ ОСНОВНЫХ ЭТАПОВ**

Аннотация

Исследованы особенности финансового контроля за выполнением сметы бюджетного учреждения и определены его основные этапы. Представленные этапы позволяют получить: наиболее объективный результат проверки за более короткий срок; исследовать первичные документы и материалы более тщательно, что может привести к улучшению качественных показателей проведенных и реализованных инспекций; выявлять скрытые и неиспользованные резервы. Определены особенности финансового контроля за исполнением сметы бюджетного учреждения на современном этапе развития контрольно-ревизионной деятельности в государстве.

Ключевые слова: бюджетное учреждение, смета, финансовый контроль выполнения сметы бюджетного учреждения.

Anna V. Datsenko, Candidate of Economics, Tatiana V. Polihun,

Vinnitsa Trade and Economics Institute of KNTEU, Vinnitsa

**FINANCIAL CONTROL OVER THE IMPLEMENTATION
OF THE BUDGET ESTIMATES INSTITUTIONS, IDENTIFYING
OF KEY STAGES**

Annotation

The features of financial control over the implementation of the estimate of a budget institution are researched and its main stages are determined. The presented phases allow obtaining: the most objective test result for a shorter period, to explore primary documents and materials more thoroughly, which can lead to improvement of qualitative indicators of held and implemented inspections, detect hidden and untapped reserves. The peculiarities of financial control over the implementation of the estimate of a budget institution on the modern stage of the development of control and inspectional activity of state are indicated.

Keywords: Budget establishment, estimate, financial monitoring of budget estimates institution.

Постановка проблеми. На сьогодні в Україні спостерігається дефіцит коштів державного та місцевих бюджетів. Даний прецедент вимагає налагодження процесу якомога ефективнішого використання державних коштів та попередження максимально можливих порушень та зловживань в бюджетній сфері.

Основним плановим документом, що забезпечує діяльність будь-якої бюджетної установи та збалансовує її доходи й видатки, є кошторис.

Тому фінансовий контроль за виконанням кошторису бюджетних установ є на сьогодні пріоритетним питанням.

Аналіз останніх досліджень. Питання методики та організації контролю кошторису в різних аспектах висвітлюють автори: Ф. Ф. Бутинець, М. Т. Білуха, Б. І. Валуєв, М. С. Пушкар, В. О. Шевчук. Питанню обліку та аналізу доходів і витрат кошторису бюджетних установ присвячені праці П. Й. Атамаса, Л. В. Діканя, І. Т. Каневої, В. О. Матвєєвої, І. Т. Ткаченко та ін.

Проте питання щодо врегулювання фінансового контролю за виконанням кошторису бюджетних установ та дослідження основних етапів його проведення залишається досить актуальним.

Мета статті. Метою статті є дослідження процесу фінансового контролю виконання кошторису бюджетних установ та визначення основних його етапів.

Виклад основного матеріалу. Згідно із Бюджетним кодексом, бюджетна установа чи організація – це установа, яка створюється відповідними органами влади, утримується за рахунок державного бюджету чи місцевих бюджетів і є неприбутковою [1].

Як суб'єкти господарювання, бюджетні установи підлягають таким видам контролю: державному, муніципальному, господарському і громадському. У рамках статті розглянуто державний фінансовий контроль, що від імені держави здійснюють згідно із законодавчо встановленими повноваженнями контроль діяльності бюджетних установ.

Для виконання своїх функцій, що визначаються положенням, бюджетній установі перш за все потрібен план, що визначає доходи, які вона має отримати протягом бюджетного періоду, та відповідні видатки, які будуть проведені для здійснення нею своїх повноважень. Кошторис бюджетної установи і є таким плановим документом. Згідно з п.1 «Порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28.02.2002 №228, кошторис – це основний плановий документ, який надає повноваження бюджетній установі щодо отримання доходів та здійснення видатків, визначає обсяг і спрямування коштів для виконання бюджетною установою своїх функцій та досягнення цілей, визначених на рік відповідно для бюджетних призначень [3].

Фінансовий контроль виконання кошторису бюджетної установи – це система заходів, що здійснюються органами державного фінансового контролю, направлених на безперервне відстеження інформації щодо надходження та витрачання бюджетних коштів і майна, представленої в кошторисі, з метою виявлення, усунення та в подальшому попередження бюджетних правопорушень [4].

Контроль виконання кошторису, у його видатковій частині, передбачає здійснення обов'язкових перевірок фінансовими інспекціями, що передбачено наказом Державної фінансової інспекції (далі – ДФІ) України від 11.12.2011 р. №90 «Про затвердження Методичних рекомендацій». Наприклад, перевірки діяльності бюджетних установ і організацій ДФІ за перше півріччя 2012 р. показало, що в процесі виконання кошторису 2260 установ (58,3%) від загальної кількості перевірених об'єктів) проводили витрати із порушенням законодавства на загальну суму 686071,67 тис. грн. З них 320 установ здійснювали нецільові витрати бюджетних коштів, 2239 установ – незаконні витрати коштів на суму 600241,68 тис. грн. [2].

Предметом перевірки є процес проведення ревізії виконання кошторису бюджетної установи.

Під час здійснення контролю за правильністю виконання кошторисів бюджетних установ джерелами інформації є: первинні документи, облікові реєстри, фінансова звітність та акти попередніх ревізій і перевірок бюджетних установ (рис. 1).

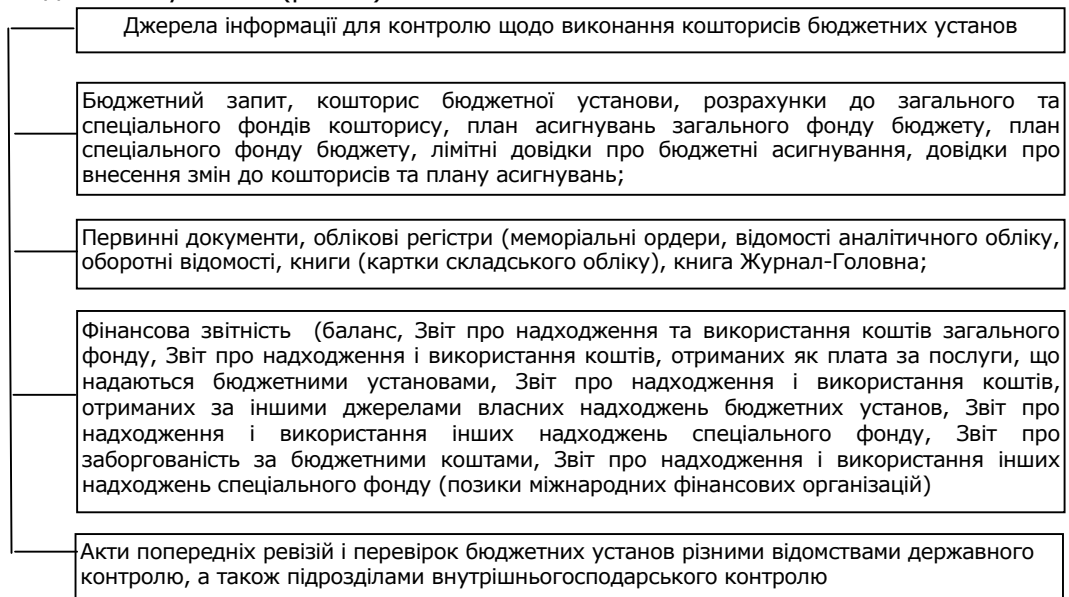

Рис. 1. Джерела інформації для контролю щодо виконання кошторисів бюджетних установ [5]

Основними завданнями ревізії виконання кошторисів бюджетних установ полягають у наступному: дати об'єктивну оцінку стану виконання кошторису на утримання бюджетних установ; виявити порушення фінансової та бюджетної дисципліни, допущені в господарсько-фінансовій діяльності бюджетних установ щодо виконання чинних законодавчих і нормативних актів уряду України, які стосуються: підвищення ефективності витрачання бюджетних коштів за видами видатків на їхню функціональну діяльність, забезпечення ощадливого витрачання та збереження коштів і матеріальних цінностей, ведення бухгалтерського обліку та складання звітності; розробити заходи для ліквідації виявлених порушень і недоліків, відшкодування збитків, завданих бюджетній установі діями чи бездіяльністю відповідальних службових осіб; запобігати зловживанням і недолікам у подальшій роботі ревізованої бюджетної установи [4].

Виділяють наступні особливості контролю (ревізії) виконання кошторису бюджетної установи: форми контролю, мету перевірки, першочерговість перевірки, оцінка виконання кошторису доходів і видатків, контроль цільового використання коштів.

Ревізія кошторису є комплексною та всеохоплюючою щодо діяльності бюджетної установи, адже у кошторисі визначається обсяг і спрямування коштів для виконання бюджетною установою своїх функцій, досягнення цілей, визначених на рік відповідно до бюджетних призначень.

Метою перевірки кошторису бюджетної установи є встановлення правильності затверджених кошторису та плану асигнувань і контроль здійснення витрат у межах зазначених планових документів.

Оцінка виконання кошторису доходів і видатків проводиться методом аналізу на підставі даних поточної звітності про кошторисні цільові призначення бюджетних коштів, касові та фактичні видатки в розрізі їхніх видів за кодами економічної класифікації.

Основними порушеннями, які виявляють під час проведення ревізії, є: перевищення окремих видів видатків за кошторисом, наявність непередбачених кошторисом видатків, порушення чинного законодавства про закупівлю товарів, робіт (послуг) за державні кошти, перерахування авансів і платежів за безтоварними рахунками, часткова оплата за рахунок бюджетних коштів витрат, джерелом фінансування яких мають бути позабюджетні спеціальні кошти.

Методика проведення ревізії виконання кошторису бюджетної установи багатьма дослідниками розглядається в розрізі чотирьох основних етапів: організаційно науковий; нормативно-правовий; розрахунково-аналітичний; перевірка достовірності звітних даних.

На нашу думку, виходячи із складності та багатогранності аспектів завдань, джерел інформації та особливостей здійснення фінансового контролю за виконанням кошторису бюджетних установ, необхідно збільшити кількість етапів проведення ревізії з чотирьох до шести (рис. 2).

I. Організаційно-науковий. На цьому етапі нами рекомендується проводити наступні процедури: перевірка прав відповідних органів влади затверджувати кошторис даної установи; перевірка відповідності сум надходжень із загального фонду; перевірка підтвердження дохідної частини спеціального фонду кошторису розрахункам доходів за усіма її джерелами; перевірка врахування у видатковій частині кошторису об'єктивної потреби в коштах, виходячи з основних виробничих показників і контингенту; перевірка забезпеченості першочергово бюджетними коштами видатки на оплату праці з нарахуваннями, а також на господарське утримання установи; перевірка обґрунтованості показників видатків у кошторисі відповідними розрахунками за кожним кодом економічної класифікації тощо.

II. Нормативно-правовий. Включає в себе проведення наступних процедур: перевірка дотримання законодавчих вимог щодо виконання кошторису; перевірка дотримання нормативів, щодо показників, які закладені в кошторисі та інші.

III. Розрахунково-аналітичний. Встановлюється наявність об'єктивної потреби у перерозподілі чи скороченні асигнувань бюджетної установи; аналізується, чи внесено відповідні зміни до річного розпису асигнувань бюджету з урахуванням особливостей спеціального фонду; перевіряється, чи відповідає уточнений обсяг видатків зі спеціального фонду сумі уточненого обсягу доходів і залишків коштів на початок року та інші аналітичні процедури.

IV. Враховуючи складність та багатогранність фінансового контролю за виконанням кошторису бюджетної установи, вважаємо за доцільне виокремити наступний етап – перевірку облікових даних, який буде включати: перевірку стану первинного обліку; перевірку дотримання методики ведення бухгалтерського обліку та інші процедури, пов'язані безпосередньо з контролем облікових даних.

V. Перевірка достовірності звітних даних – п'ятий етап контролю: перевірка дотримання розпорядниками бюджетних коштів термінів подання фінансової звітності; зіставлення та перевірка взаємозв'язку показників, відображених у різних формах фінансової звітності.

VI. Узагальнення результатів контролю – заключний етап фінансового контролю виконання кошторису – має включати наступні процедури: складання проміжних довідок, звітів; складання акту ревізії; розробка методичних рекомендацій тощо.

Узагальнюючу схему, яка наглядно зображує послідовність вищезазначених етапів у відповідному взаємозв'язку із рекомендованими ревізійними процедурами, подано на рисунку 2.

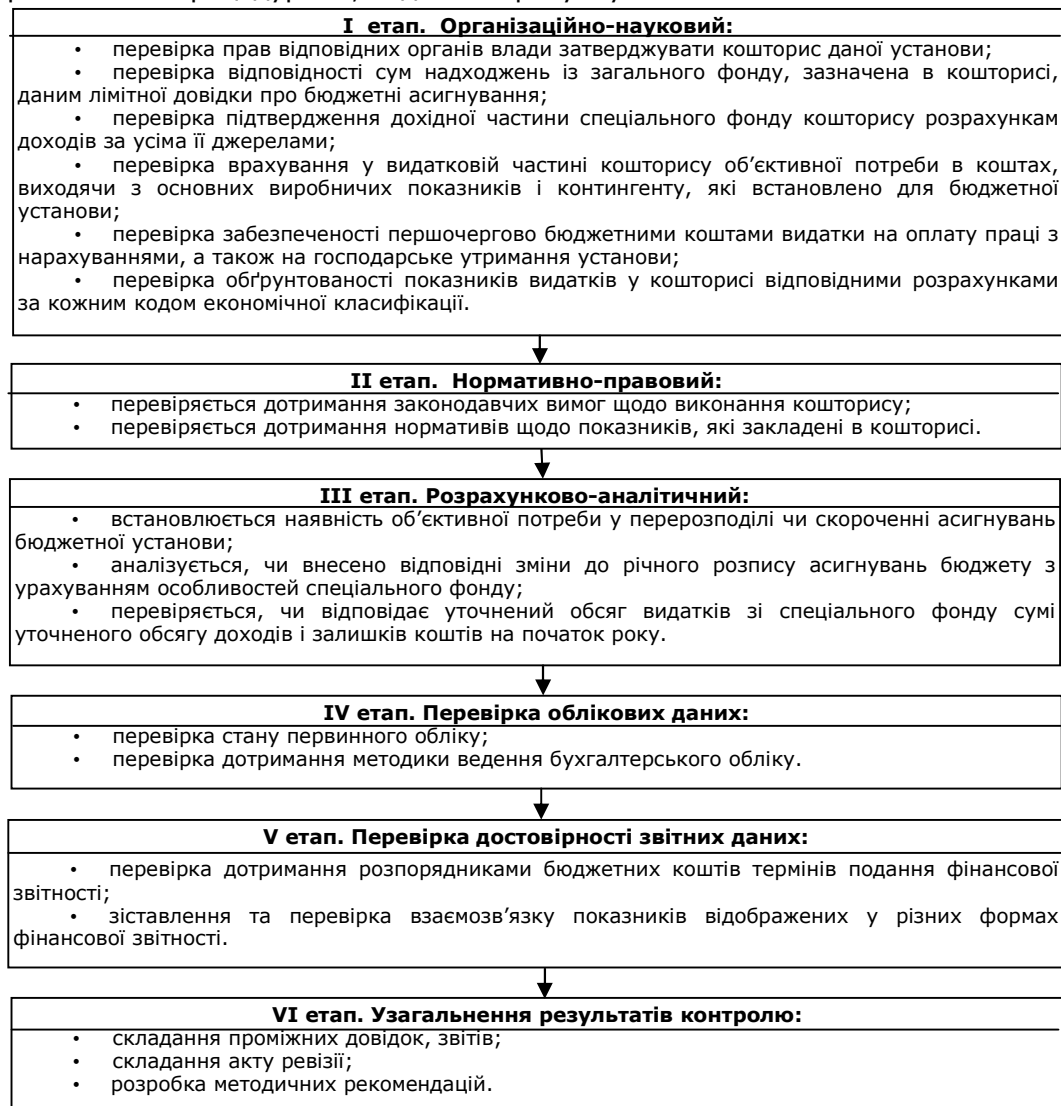

Рис. 2. Етапи проведення ревізії виконання кошторису бюджетної установи

Кожен з вищезазначених етапів має досить велике значення при проведенні фінансового контролю та дає змогу отримати: найбільш об'єктивний результат перевірки за більш короткий термін; досліджувати первинні документи та матеріали більш ретельніше, що може призвести до поліпшення якісних показників проведених, реалізованих інспектувань; виявляти приховані та невикористані резерви.

Висновок. Фінансовий контроль за виконанням кошторису бюджетних установ є одним із пріоритетних завдань діяльності державних фінансових органів в Україні.

Процес контролю за виконанням кошторису бюджетних установ є досить складним, що спричинено: певними особливостями, що зумовлені принципами, притаманними кошторисно-бюджетному фінансуванню; великою кількістю джерел інформації щодо розподілу та перерозподілу коштів, зазначених у кошторисі відповідної бюджетної установи. Фінансовий контроль за виконанням кошторису бюджетних установ складається з шести основних етапів, на кожному з яких проводяться необхідні перевірочні процедури щодо контролю за використанням бюджетних коштів.

Потрібно зазначити, що за умови ретельної перевірки виконання кошторису бюджетними установами можна заощадити сотні тисяч гривень державних коштів або попередити утворення боргів, зокрема із соціальних виплат.

Список використаних джерел:

1. Бюджетний кодекс України, прийнятий Верховною Радою України 8 липня 2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>
2. Звіт про результати діяльності Державної фінансової інспекції та її територіальних органів за 2012 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dkrs.gov.ua>
3. Про затвердження Порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2002 р. №228 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>
4. Білуха М. Т., Микитенко Т.В. Фінансовий контроль: теорія, ревізія, аудит: підручник / М.Т. Білуха, Т.В. Микитенко. – К., 2005. – 640 с.
5. Дікань Л.В. Контроль у бюджетних установах: метод. посібн. для самост. вивчення дисципліни / Л.В. Дікань, О.І. Щербаков, Ю.А. Ольховський. – Х. : ІНЖЕК, 2009. – 202 с.

УДК 330.101:330.522.7

В.В.Лацак, к.е.н.,
Буковинський університет,
м. Чернівці

**АКТУАЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВНОГО ВПЛИВУ ЧЕРЕЗ ФІНАНСОВІ ВАЖЕЛІ
НА РІВЕНЬ СПОЖИВЧИХ ЦІН
ТА ДОТРИМАННЯ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ В УКРАЇНІ**

Анотація

У статті окреслено основні підходи в напрямку імплементації законодавчих та нормативних актів, якими регламентується вплив держави на споживчі ціни та захист прав споживачів у період інтеграційних процесів держави. Визначено основні напрямки впливу держави на ціноутворення та якість вітчизняних споживчих товарів. На підставі проведених теоретичних узагальнень виокремлено і дано визначення поняттю «фінансового механізму» та розкрито суть «фінансових важелів» у контексті впливу держави на споживчий ринок. Приведено витяги з Конституції та законів України «Про захист прав споживачів» і «Про ціни і ціноутворення», які служать основою для передавального механізму впливу держави на споживчий ринок. Визначено основні принципи державної політики із захисту прав споживачів, прийняті європейськими державами.

Ключові слова: споживчі ціни, захист прав споживачів, вплив держави, імплементація.